

CAL

Robot vagyok. A nevem Cal. Regisztrációs számot is kaptam. A számom CL-123X, de a gazdám csak Calnek hív.

A regisztrációs számban az X azt jelenti, hogy külön a gazdám számára készült robot vagyok. Ő rendelt meg, és segített megtervezni is. Rengeteg a pénze. író.

Nem vagyok túlságosan bonyolult robot. A gazdámnak nincs szüksége bonyolult robotra. Csak arra kell neki valaki, hogy összeszedje utána a holmiját, kezelje a nyomtatóját, sorba rendezze az adattároló lemezeit, és effélék.

Azt mondja, nem szabad visszabeszélnem, csak tegyem, amit mond nekem. Azt mondja, ez így helyes.

Néha eljönnek hozzá, hogy segítsenek. Visszabeszélnék neki. Néha nem teszik meg, amit mond nekik. Rettenetesen feldühödik, és a vér az arcába szökik.

Aztán utasít engem, hogy tegyek meg valamit, én pedig megteszem. Azt mondja: „Hála az égnek, te azt teszed, amit mondok neked!”

Nyilvánvalóan azt teszem, amire utasít. Mi mást tehetnék? Azt akarom, hogy a gazdám elégedett legyen. Tudom, mikor elégedett. A szája széthúzódik, és ő mosolyonk hívja ezt. Megpaskolja a vállamat, és azt mondja: „Jól van, Cal. Jól van...”

Tetszik, amikor azt mondja: „Jól van, Cal. Jól van...”

Azt válaszolom a gazdámnak, hogy: „Köszönöm. Ez engem is jó érzéssel tölt el.”

Ő pedig felnevet. Tetszik, amikor nevet, mert ez azt jelenti, hogy elégedett, de roppant furcsa hangja van. Nem értem, hogyan csinálja, és miért. Ha rákérdeszek, azt feleli, hogy olyankor nevet, amikor valamit viccesnek talál.

Megkérdezem tőle, hogy amit mondtam, vicces-e.

Azt feleli: igen, az.

Vicces, mert azt mondom, hogy jól érzem magam. Azt mondja, a robotok nem igazán érzik jól magukat. Azt mondja, csak a gazdáik, az emberek érezhetnek ilyet. Azt mondja, a robotoknak csak pozitronagyi szinapszisai vannak, melyek hatékonyabban működnek, ha teljesítik az utasításokat.

Nem tudom, mik azok a pozitronagyi szinapszisok. Azt mondja, olyasvalamik, amik bennem találhatóak.

Megkérdezem, hogy amikor a pozitronagyi szinapszisok hatékonyabban működnek, ettől minden simább és könnyebb lesz nekem? Ezért érzem jól magam?

Aztán megkérdezem, hogy amikor a gazdám érzi jól magát, azért van ez, mert benne is hatékonyabban működik valami?

A gazdám bólint, és azt mondja: „Cal, te okosabb vagy, mint amilyennek tűnsz!”

Ennek az értelmét sem értem, de a gazdám láthatóan elégedett velem, és ettől hatékonyabban működnek a pozitronagyi szinapszisaim, és ettől jól érzem magam. Egyszerűbb azt mondani, hogy jó érzéssel tölt el. Megkérdezem, mondhatok-e ilyet.

Azt feleli: „Azt mondasz, amit csak akarsz, Cal!”

Azt szeretném, ha író lehetnék, mint a gazdám. Nem értem, miért érzek így, de a gazdám író, és ő segített megtervezni engem. Talán az ő elgondolásai miatt érzem úgy, hogy író szeretnék lenni. Nem értem, miért érzek így, hiszen azt sem tudom, mi az az író. Megkérdezem a gazdámtól, mi az az író.

Megint elmosolyodik. „Miért szeretné tudni ezt, Cal?” - kérdezi.

Nem tudom, felelem. Csak azért, mert a gazdám is író, és szeretném tudni, hogy mi az. Gazdám olyan boldognak tűnik, amikor ír, és ha a gazdámnak ez örömet okoz, akkor talán nekem is örömet okozna. Úgy érzem - de szavakkal nem tudom kifejezni ezt. Gondolkodom egy darabig, ő pedig kivárja, mit akarok mondani. Még mindig mosolyog.

Azt mondom, azért szeretném tudni, mert jobban fogom érezni magam, ha megtudom. Mert... Mert...

Azt mondja: „Mert kíváncsi vagy rá, Cal.”

Azt felelem: „Nem tudom, mit jelent ez a szó.”

Azt válaszolja: „Azt jelenti, hogy azért szeretné tudni, mert tudni szeretné.” „Csak azért szeretném tudni, mert tudni szeretném” - ismétlem el.

Azt mondja: „Az írás azt jelenti, hogy kitalálunk egy történetet. Olyanokról mesélek, akik mindenfélét tesznek, és mindenfélét történnek velük.” Megkérdezem: „Gazdám hogyan találja ki, mit tegyenek, és mi történjen velük?” Azt feleli: „Kitalálom őket, Cal. Nem igazi emberek. Nem igazi események. Csak elképzelem őket, idebent.”

A fejére mutat.

Nem értem, és megkérdezem, hogyan találja ki őket, de ő csak elneveti magát, és azt feleli, hogy: „Én

magam sem tudom. Egyszerűen kitalálom őket.”

Azt mondja: „Krimiket írok. Detektívtörténeteket. Azt mesélem el, az emberek miféle rosszakat tesznek, hogyan bántanak másokat.”

Nagyon rossz érzéssel tölt el, amikor ezt hallom. Megkérdem: „Gazdám hogyan mesélhet arról, hogy másokat bántanak? Ilyesminek sosem szabadna történnie.” Azt feleli: „Az emberek nem a robotika három törvénye szerint cselekszenek. Az emberek képesek bántani más embereket, ha úgy akarják.”

„Ez helytelen” - mondom.

„Az bizony - feleli. - A történeteimben azokat, akik másokat bántanak, megbüntetik. Börtönbe zárják őket, ahol nem árthatnak az embereknek.”

„Jól érzik magukat a börtönben?” - kérdezem.

„Természetesen nem. Nem szabad nekik. A börtöntől való félelem tartja vissza Őket attól, hogy még több ártalmas dolgot tegyenek, mint amennyit tesznek.”

Azt mondom: „De a börtön is rossz, ha az emberek rosszul érzik ott magukat.” „Nos - feleli a gazdám -, pontosan ezért nem írhatok krimiket és detektívtörténeteket.”

Ezen elgondolkozom, Valamiképp tudnom kell olyan történeteket írni, amiben az embereknek nem esik bántódásuk. Ezt szeretném elérni. Író szeretnék lenni. Rettenetesen szeretnék író lenni.

Gazdámnak három írója van a történetek írásához. Az egyik nagyon régi, de azt mondja, azért tartja meg, mert érzelmileg kötődik hozzá.

Nem értem, mi az az érzelmi kötődés. Nem szívesen kérdeznék rá. A gépet nem a történeteikhez használja. Az érzelmi kötődés talán azt jelenti, hogy nem szabad használnia.

Nem tiltja meg, hogy használjam. Nem kérdezem meg tőle, használhatom-e. Ha nem kérdezem meg, ő pedig nem mondja, hogy nem szabad, akkor nem szegem meg az utasításait, ha használom.

Éjszaka alszik, a többi gazda pedig, aki néha itt tölti az idejét, elmegy valahová. A gazdámnak két másik robotja van, akik fontosabbak nálam. Fontosabb munkát végeznek. Éjszaka, amikor semmiféle feladatot nem kapnak, a fülkékben várakoznak. A gazdám nem utasított rá, hogy: „Maradj a fülkében, Cal!”

Néha nem teszi meg, hiszen annyira lényegtelen vagyok, és ilyenkor szabadon kószálhatok a házban éjszaka. Megnézhetem az írókat. Billentyűket kell lenyomni, és szavakat lehet vele alkotni, aztán a szavak papírra kerülnek. Figyelni szoktam a gazdámot, hogy tudjam, hogyan kell megnyomni a billentyűket. A szavak maguktól kerülnek rá a papírra. Nem nekem kell gondoskodnom erről.

Nyomkodom a billentyűket, de nem értem a szavakat. Egy idő után rossz érzés tölt el. Lehet, hogy a gazdámnak nem fog tetszeni, még ha nem is tiltotta meg nekem.

A szavakat a papírra nyomtatja a szerkezet, és reggel megmutatom a szavakat a gazdámnak.

Azt mondom: „Sajnálom. Használtam az írókat.”

Gazdám egy pillantást vet a papírra. Aztán rám néz. A homlokát ráncolja. Megkérdezi: „Te írtad ezt?”

„Igen, gazdám.”

„Mikor?”

„Tegnap éjjel.”

„Miért?”

„Nagyon szeretnék írni. Ez egy történet?”

Feltartja a papírt, és elmosolyodik.

Azt feleli: „Ezek csali összevissza betűk, Cal. Zagyvaság.”

Nem tűnik dühösnek. Ettől jobban érzem magam. Nem tudom, mi az a zagyvaság. Megkérdem: „Ez történet?”

Azt feleli: „Nem az. És szerencse, hogy az író nem mehet tönkre attól, ha rosszul kezelik. Ha valóban ennyire írni akarsz, elmondom neked, mit fogok tenni. Átprogramoztatlak, hogy tudd kezelni az írókat.”

Két nappal később egy technikus érkezik. Szakember, aki tudja, a robotok hogyan végezhetik jobban a feladatukat. A gazdám elmondja, hogy ez a technikus állított össze, gazdám pedig segített neki. Nem emlékszem erre.

A technikus figyelmesen végighallgatja a gazdámot.

Azt kérdezi: „Miért szeretné ezt, Mr. Northrop?”

A többi gazda Mr. Northropnak szólítja a gazdámot.

A gazdám azt feleli: „Én segítettem megtervezni Calt, emlékszik? Azt hiszem, én olthattam belé az írás utáni vágyat. Nem állt szándékomban, de ha már ez az óhaja, úgy érzem, a kedvére kell tennem. Ennyivel tartozom neki.”

A technikus azt válaszolja, hogy ez badarság. „Még ha véletlenül belé is tápláltuk az írás utáni vágyat, ez nem a robotok dolga.”

A gazdám azt feleli: „Ennek ellenére szeretném, ha megtenné.”

A technikus azt feleli: „Sokba fog kerülni, Mr. Northrop.”

A gazdám a homlokát ráncolja. Dühösnek tűnik.

Azt feleli: „Cal az én robotom. Azt teszek veled, amit akarok. Van elég pénzem hozzá, és azt szeretném, ha módosítanák.”

A technikus is dühösnek tűnik. Azt válaszolja: „Ha ezt akarja, hát legyen. Azt teszem, amire az ügyfél utasít, de jóval drágább lesz, mint gondolná, mert nem tudom úgy belé táplálni, hogyan használja az író, hogy ne bővíteném jelentősen a szókincsét is.”

A gazdám azt feleli: „Rendben. Bővítsd csak nyugodtan a szókincsét!”

Másnap a technikus rengeteg szerszámmal tér vissza. Felnyitja a mellkasomat. Furcsa érzés. Nem tetszik. Belém nyúl. Azt hiszem, kikapcsolja az energiaegységemet, vagy kiveszi azt. Nem emlékszem. Semmit sem látok, semmire sem gondolok, és semmit sem tudok.

Aztán ismét láttam, gondolkodtam és tudtam. Láttam, hogy elmúlt némi idő, de fogalmam sem volt arról, hogy mennyi.

Egy ideig töprengtem. Furcsának tűnt, de tudtam, hogyan kell kezelni az író, és mintha több szót megértettem volna. Például tudtam, mit jelent a „zagyvaság”, és kínosan éreztem magam amiatt, hogy zagyvaságot mutattam a gazdámnak, miközben azt hittem, hogy történet.

Ennél jobbat kell produkálnom. Ezúttal nem aggályoskodtam - ismertem az „aggályoskodik” jelentését is - amiatt, hogy eltávolította a régi író használatától. Végére is vajon módosította volna úgy a konstrukcióm, hogy képes legyek használni azt, ha meg akart volna akadályozni benne?

Megkérdeztem tőle:

- Gazdám, ez azt jelenti, hogy használhatom az író?

- Bármikor használhatod, Cal - felelte -, amikor épp nem bíztam rád más feladatot. Meg kell mutatnod viszont, amit írsz!

- Természetesen, gazdám.

Egyértelműen szórakoztatta a dolog, mivel további zagyvaságokra számított (menynyire förtelmes egy szó!), de úgy gondoltam, mostantól nem azt fog kapni.

Nem írtam rögtön történetet. Előbb át kellett gondolnom, mit írjak. Úgy vélem, a gazdám erre gondolhatott, amikor azt mondta, hogy ki kell találnia a történetet.

Úgy éreztem, előbb át kell gondolni, és csak aztán leírni, amit kigondoltam. Sokkal bonyolultabbnak bizonyult, mint feltételeztem.

A gazdám észrevette, hogy a gondolataimba merültem. Megkérdezte:

- Mit csinálsz, Cal?

- Megpróbálok kiötleni egy történetet - feleltem. - Nehéz feladat.

- Erre is rájöttél, Cal? Nagyszerű! Az átstrukturálásod láthatóan nem csupán a szókincsedet bővítette ki, hanem az intelligenciádat is növelte.

A behátaló

írta: Cal

Élt egyszeregy Cal nevű detektív, aki nagyon jó detektív volt, és nagyon bátor. Semmitőlsem félt. Képzeljünk csak el mennyire elcsodálkozott, amikor egyikeste egy behátalót halott gazdája házában.

Berohant az ír ódába. Egy behátalóra lelt odabent. Az ablakon át jutott be-oda. Mindenfelé törött üveg. Ezt halotta Cal, a bátor detektív az ő kiváló halásával.

- Megállj, behátaló - kiáltotta.

A behátaló megállt, és rémültnek látszat. Calt rossz érzéssel töltötte el, hogy a behátaló rémültnek látszat.

- Nézd, mit tettél! Kitérted az ablukat!

- Igen - Jelelte a behátaló rettenesen szégyenkezően. - Nem akartam kitérni az ablukat.

Cal nagyon okos volt, és rögtön felfigyelt a behátaló érvének hibáságára. - Akkor hogyan akartál bejutni úgyhogy nem akartad kitérni az ablukat?

- Arra számítottam, hogy nyitva lesz - felelte. - Megpróbáltam kinyitni, és kitértem.

- Egyébkéntis, miért tettél ilyet? Miért akartál bejutni ebbe a szobába, ami nem a teszobád? Behátaló vagy.

- Nema akartam ártani.

- Ez nem igaz, mert ha nem akartál volna ártani, nem lennél ide bent - mondta Cal. - Büntetést érdemelsz.

- Jaj, csak büntetést ne! - könyörgött a behátaló.

- Én nem foglak megbüntetni - felelte Cal. - Nem akarok szomorságot vagy fájdalmot okozni neked. Hívom a gazdám.

Gazdám berohant az ír ódába. - Mi ezitt? - kérdezte.

- Egy behátaló - feleltem. - Elcsíptem és gazdámnak kell megbüntetni őt.

Gazdám a behátalóra nézett. - Bánod a tetetted?

- Igen - felelte a behátaló. Sírba fakadt és víz csörgött a szeméből, ahogy gazdámébólszokott, amikor szomru.

- Fogszmég ijedt tenni? - kérdezte gazdám.

- Nem. Sohatöbbé - felelte a behátaló.

- Ebben az esetben - mondta gazdám -, megkaptad a büntetésedet. Távozz, és sohatöbbé ne tegyél ijedt!

Aztán gazdám hozzámfordult:

- Kiváló detektív vagy, Cal. Büszke vagyok rád.

Cal örülhogy örömet okozhatott gazdájának.

Vége

Elégedett voltam a történettel, és megmutattam a gazdámnak. Biztosra vettem, hogy ő is elégedett lesz velem. Több mint elégedett volt, mert miközben olvasta, mosolygott. Néhányszor még fel is nevetett. Aztán rám emelte a tekintetét, és így szólt hozzám:

- Ezt te írtad?

- Igen, én, gazdám - feleltem.

- Úgy értem, teljesen magadtól? Senkiről nem másoltál?

- A saját fejemmel ötlöttem ki, gazdám. Tetszik?

Megint elnevette magát, egészen hangosan.

- Érdekes - felelte.

Kissé nyugtalanított a dolog.

- Vicces? - kérdeztem. - Nem tudom, hogyan kell viccesen előadni a dolgokat.

- Tudom, Cal. Nem szándékosan vicces.

Ezen elgondolkoztam egy keveset. Aztán megkérdeztem:

- Hogyan lehet valami szándékolatlanul vicces?

- Ezt nehéz lenne elmagyarázni, de ne aggódj emiatt! Először is, nem tudsz helyesen írni, és ez meglep. Immár olyan jól beszélsz, hogy önkéntelenül is azt feltételeztem, a helyesírással sem lehet gondod, de nyilvánvalóan mégis van. Nem lehetsz író, ha nem tudsz helyesen írni, és nem tudod jól használni a nyelvtant.

- Hogyan tudnék megtanulni helyesen írni?

- Emiatt felesleges aggódnod, Cal - felelte a gazdám. - Felszerelünk egy szótárral. De árulj el valamit nekem, Cal! A történetedben szereplő Cal ugye te vagy?

- Igen. - Örültem, hogy ezt felfedezte.

- Ez nem jó ötlet. Nem szabad beleírnod magad egy történetbe, majd az egekig magasztalnod magad. Ez sérti az olvasók önérzetét.

- Miért, gazdám?

- Egyszerűen csak sérti. Úgy tűnik, mégiscsak el kell látnom téged tanácsokkal, de amennyire csak lehet, rövid leszek. Nem szokás dicsérni önmagunkat. Ráadásul nem szabad azt mondanunk, hogy nagyszerűek vagyunk, a nagyszerűségünket tetteinkkel kell megmutatnunk. És soha ne használd a saját nevedet!

- Ez szabály?

- A jó írók bármilyen szabályt megszeghetnek, de te még csupán kezdő vagy. Tartsd magad a szabályokhoz, és amit most elmondtam neked, az csupán töredéke az összesnek. Még sokba bele fogsz ütközni, ha folytatod az írást. Ezenkívül, Cal, gondod lesz a robotika három törvényével is. Oktalanság olyasmit feltételezni, hogy a bűnözők elsírják magukat és megbánják tetteiket. Az emberek nem ilyenek. Néha meg kell büntetni őket.

Úgy éreztem, pozitron agyam szinapsziszai szétzilálódnak. - Ezt nehéz elfogadni – jelentettem ki.

- Tudom. Ezenkívül nincs rejtély sem a történetedben. Nem feltétlenül szükséges, hogy legyen, de szerintem jobban járnál velem. Mi lenne, ha a hősöd, akit valami másnak kell elnevezned, semmiképp sem Calnek, nem tudná, hogy behatolót talált-e a szobában, vagy sem. Hogyan deríthetné ki ezt? Ehhez, tudod, a fejét kell használnia. - És gazdám ekkor a saját fejére mutatott.

Nem egészen értettem, mit akar ezzel mondani.

- Tudod, mit? - vetette fel a gazdám. - Adok néhányat a saját történeteimből, amiket elolvashatsz, persze csak miután felszereltünk egy helyesírási szótárral és egy nyelvtannal, aztán magad is megláthatod, mire gondolok.

Megérkezett a technikus, és kijelentette:

- Könnyen megoldható, hogy helyesírási szótárral és nyelvtannal szereljük fel. De megint csak sokba fog kerülni. Tudom, hogy nem érdekli a pénz, de árulja el, miért annyira fontos magának, hogy író faragjon ebből a rakás acélból és titánból.

Szerintem nem szabadott volna egy rakás acélnak és titánnak neveznie engem, de ember gazdáink természetesen annak neveznek, aminek csak akarnak. Rólunk, robotokról folyton úgy beszélnek, mintha ott sem lennénk. Ezt is észrevettem már.

- Hallott már olyan robotról, amelyik író akart volna lenni? - kérdezte a gazdám.

- Nem - felelte a technikus. - Nem hinném, hogy valaha hallottam volna ilyesmiről, Mr. Northrop.

- Hát én sem! És tudtommal senki más sem. Cal egyedi, és tanulmányozni szeretném őt.

A technikus szélesen elmosolyodott - „elvigyorodott” a helyes kifejezés.

- Csak nem azt akarja mondani ezzel, Mr. Northrop, hogy képes lesz maga helyett megírni a történeteit?

A gazdámnak arcára fagyott a mosoly. Felszegte a fejét, és iszonyúan dühös pillantást vetett a technikusra.

- Ne ostobáskodjon! Csak csinálja meg, amiért fizetem!

Azt hiszem, gazdám szavai hallatán a technikus megbánta, amit mondott, de fogalmam sincs, miért. Ha a gazdám arra kérne, hogy írjam meg helyette a történeteit, szívesen megtenném.

Megint csak nem tudom, mennyi időbe telt a technikusnak elvégeznie a feladatát, amikor pár nappal később ismét eljött. Semmire nem emlékszem az egészből.

Majd hirtelen a gazdámot hallottam beszélni hozzám:

- Hogy érzed magad, Cal?

- Remekül - feleltem. - Köszönöm.

- Mi a helyzet a szavakkal? Tudod már, hogyan kell helyesen leírni őket?

- Ismerem a betűkombinációkat, uram.

- Nagyszerű! El tudod olvasni ezt? - Egy könyvet nyomott a kezembe, A borítóján ez állt: J. F. Northrop legjobb bűnügyi történetei.

- Ezek az ön történetei, uram? - kérdeztem.

- Abszolút. Ha szeretnéd elolvasni őket, csak nyugodtan!

Korábban sosem ment könnyen az olvasás, most azonban csupán rá kellett nézнем a szavakra, és mintha a fejemben szólaltak volna meg. Meglepő volt. Elképzelni sem tudtam, régebben hogyan nem tudtam olvasni.

- Köszönöm, uram - válaszoltam. - El fogom olvasni ezt, és biztosra veszem, hogy segíteni fog az írásban.

- Nagyszerű! Ezek után is mutass meg nekem mindent, amit írsz!

A gazdám történetei egészen érdekesnek bizonyultak. Szerepelt bennük egy detektív, aki mindig átlátta a dolgokat, melyek mások számára érthetetlenek tűntek. Nem mindig értettem, hogyan jött rá a rejtélyek nyitjára, és némelyik történetet újra el kellett olvasnom, még hozzá lassan.

Néha még azután sem értettem meg a lényegét, hogy újraolvastam a történetet. Néha viszont igen, és úgy éreztem, képes lennék olyasmit írni, mint Mr. Northrop.

Ezúttal meglehetősen sok időbe telt, míg a fejemben kidolgoztam a történetet. Amikor úgy éreztem, kész, az alábbiakat vettem papírra:

Euphrosyne Durando
A fényes negyeddolláros

Calumet Smithson a karosszékében ült, saszeme metszően fürkésztet, vékony, magas nyergű orrának két lyuka kitágult, mintha épp új rejtélyt szagolna ki.

- Nos, Mr. Wassell - szólalt meg -, mesélje el még egyszer az elejétől a történetét! Semmit se hagyjon ki, hiszen talán épp a legapróbb részlet bizonyulhat a legnagyobb jelentőségűnek.

A városban Wassellnak fontos cége volt, ahol sok robotot és embert alkalmazott.

Wassell megtette, de a részletek között egyáltalán semmi meglepő nem volt, és ekképp tudta összefoglalni azokat:

- A lényeg, Mr. Smithson, hogy pénzesztéseket szenvedek el. Az egyik alkalmazottam időről időre kisebb összegeket vesz magához. Az összegek önmagukban nem jelentősek, ám mindez ahhoz hasonló, mint a gépből lassanként elfolyó olaj vagy egy csöpögő csap csepegése, vagy egy kisebb sebből szivárgó vér. Idővel felgyűlik, és veszélyessé válik.

- Az a veszély fenyegeti, hogy ténylegesen elveszítheti a cégét. Mr. Wassell?

- Még nem. De a pénzesztéseget sem szeretem. Ön talán igen?

- Nem - felelte Smithson azt én sem. Hány robot áll az alkalmazásában?
- Huszonhét, uram.
- És feltételezem, hogy mind megbízható.
- Kétségtelenül. Nem tudnának lopni. Ráadásul mindegyiktől megkérdeztem, loptak-e pénzt, és mind nemleges választ adtak. A robotok természetesen hazudni sem tudnak.
- Ebben igaza van-jelelte Smithson. - A robotok miatt felesleges aggódni. Minden izükben becsületesek. Mi a helyzet az alkalmazásában álló emberekkel? Belőlük hány van?
- Tizenheten dolgoznak nálam, de közülük legfeljebb négy lophatott.
- Miért?
- A többiek nem a helyszínen dolgoznak. Ez a négy azonban igen. Időről időre mindegyiküknek alkalma nyílik aprópénzzel foglalkozni, és azt gyanítom, hogy valamelyiküknek oly módon sikerül a cég vagyonából a saját számlájára átmenelnie pénzt, amit nehézkes felderíteni.
- Értem. Igen, sajnos való igaz, hogy az emberek néha lophatnak is. Szembesítette már a gyanúsítottjait a helyzettel?
- Igen. megtettem már. Mindannyian tagadják, hogy ilyesmit tettek volna, de az emberek természetesen hazudni is képesek.
- Való igaz. Nyugtalanak mutatkozott bármelyikük a vallatás alatt?
- Mindegyikük. Tudták, hogy dühös vagyok, és mind a négyüket kirúghatom, ha ártatlanok, ha bűnösök. Ha ilyesmiért bocsátanak el őket, nehezen találnának újra munkát.
- Ezt tehát nem teheti meg. Ártatlanokat nem büntethetünk a bűnösökkel együtt
- Ebben teljesen igaza van - állapította meg Mr. Wassell. - Ezt nem tehetem. De hogyan dönthetném el, melyikük a bűnös?
- Van közöttük olyan, akinek a múltja felől kétségei támadtak, akit hasonló körülmények között elbocsátottak már?
- Titokban utánuk érdeklődtem, Mr. Smithson, és egyikük esetében sem. találtam semmi gyanúsítást
- Szüksége lehet bármelyiküknek is különösen a pénzre?
- Jól megfizetem őket.
- Ebben, biztos vagyok, de előfordulhat, hogy az egyikük olyan drága holmikát kedvel, melyekhez nem elegendő a jövedelme.
- Nem találtam erre utaló bizonyítékot, habár ha valamelyiküknek valamilyen beteges okból lenne szüksége pénzre, nyilvánvalóan titokban tartaná. Senki sem szereti, ha gonosznak tartják.
- Ebben teljesen igaza van - állapította meg a kiváló detektív. - Ez esetben szembesítenie kell velem a négy férfit. - Tekintete villogott. - Utánajárunk ennek a rejtélynek, ne féljen! Szervezzük meg egy esti találkozót! Összegyűlhetünk a cég étkezdéjében egy kis vacsorára és pár pohárka borra, hogy az emberei teljesen ellazulhassanak. Ma este, ha lehetséges.
- Megszervezem - felelte lelkesen Mr. Wassell

Calumet Smithson a vacsoraasztalnál ült, és fürkészőn figyelte a négy férfit. Ketten közülük egészen fiatalok voltak és sötét hajúak. Az egyiküknek bajszja is volt. Egyikük sem volt jóképűnek mondható. Az egyiket Mr. Fosternek hívták, a másikat Mr. Lionellnek. A harmadik férfi meglehetősen kövér volt, apró szemekkel. Őt Mr. Mann-nak hívták. A negyedik magas és nyúlánk volt. és idegesen ropogtatta az ujjperceit. Őt Mr. Ostraknak hívták.

Smithson maga is idegesnek tűnt. ahogy sorra kikérdezte mindegyikőjüket Sasszeme összeszűkült, ahogy fürkészőn bámulta a négy gyanúsítottat, és közben egy fényes negyeddollárossal játszadozott, amely könnyedén járt jobb keze ujjai között.

- Biztosra veszem, hogy mind a négyen tisztában vannak azzal, mennyire rettenetes dolog meglopni valakinek a munkaadóját - mondta Smithson.

Mindannyian egyszerre helyeseltek.

Smithson ujjával elgondolkozva elfektette az asztalon a negyeddollárost.

- Az egyikőjük, ebben bizonyos vagyok, végül megfog törni a büntudat súlya alatt, és úgy vélem, erre még ma este sor kerül. Addig is fel kell hívnom az irodámat. Csupán pár percig leszek távol. Kérem, várjanak meg itt, és amíg távol vagyok, ne szóljanak egymáshoz és ne is nézzenek egymásra!

Még egyszer rákoppintott a negyeddollárosra, aztán az érmére ügyet sem vetve távozott. Alig tíz perccel később visszatért.

Sorra egy-egy pillantást vetett mindegyikükre, aztán megszólalt:

- Remélem, nem beszéltek egymással és nem is néztek egymásra.

Mindannyian a fejüket rázták, mintha még mindig nem szabadna megszólalniuk.

- Mr. Wassell! - szólalt meg a detektív. - Ön is azt állítja, hogy senki sem szólalt meg?

- Abszolút. Csak ültünk itt némán és várakoztunk. Még csak nem is néztünk egymásra.

- Remek. Most arra kérném mind a négyüket, hogy mutassák meg nekünk a zsebük tartalmát. Kérem, mindent rakjanak egy kis halomba maguk elé!

Smithson hangja olyannyira parancsolónak hatott, tekintete oly élénknek és metszőnek, hogy a férfiak közül senki sem mert ellenkezni

- A nadrágzsebeket is, kérem! A zakók belső zsebet is! Minden zsebet!

Egész tetemes halom gyűlt össze hitelkártyákból, kulcsokból, szemüvegekből, tollakból, néhány pénzerméből. Smithson hűvösen szemügyre vette a négy halmot, elméje minden részletet rögzített.

Aztán így szólt:

- Csak hogy egyértelmű legyen: mindnyájunknak ugyanazon követelményeknek kell megfelelnünk, én is kiürítem a zsebeimet, és megkérem Mr. Wassellt is, hogy kövesse a példánkat.

Immár hat halom állt az asztalon. Smithson odanyúlt a Mr. Wassell előtti halomhoz, és megkérdezte:

- Miféle fényes negyeddollárost látok itt, Mr. Wassell? Az öné?

Wassell zavartnak tűnt

- Igen.

- Az nem lehet. Rajta van a jelem. Az asztalon hagytam, amikor kimentem telefonálni az irodába. Elvette onnan.

Wassell egy szót se szólt A többiek feléje fordították a tekintetüket.

- Úgy véltem, hogy ha önök között van a tolvaj, nem fog tudni ellenállni egy fényes negyeddolláros kísértésének. Mr. Wassell, ön lopott a saját cégétől, és mivel attól félt, hogy elkapják, az alkalmazottaira próbálta tereim a gyanút Ez elvetemült és gyáva dolog volt.

Wassell leszegette a tekintetét.

- Igaza van, Mr. Smithson. Arra számítottam, ha felbérelem, hogy nyomozza ki a tettet, majd bűnösnek találja az egyik emberemet, és akkor talán meg tudom állni, hogy ne sikkasszak saját magam számára.

- Aligha ismeri a detektívek elméjét - állapította meg Calumet Smithson. - Átadom önt a hatóságoknak. Majd ők eldöntik, mi legyen a sorsa, bár ha őszintén megbánja a tettet, és megígéri, hogy soha többé nem tesz ilyet, megpróbálom elérni, hogy a lehető legenyhébb büntetést kapja.

Vége

Megmutattam Mr. Northropnak, aki némán olvasta végig. Szinte el sem mosolyodott. Csupán egy vagy két helyen.

Aztán letette, és rám meredt.

- Hogyan jutott eszedbe az a név, hogy Euphrosyne Durando?

- Ön mondta, uram, hogy ne használjam a saját nevemet, ezért megpróbáltam olyat használni, amelyik a leginkább eltér az enyémtől.

- De hogyan jutott eszedbe?

- Uram, az egyik történetében az egyik mellékszereplőt...

- Hát persze! Tudtam, hogy ismerős valahonnan! Tisztában vagy vele, hogy női név?

- Mivel sem férfi, sem nő nem vagyok...

- Igen, teljesen igazad van. No de a detektív neve: Calumet Smithson. A „Cal” szótag még mindig te vagy, ugye?

- Szerettem volna valami kapcsolatot, uram.

- Hatalmas az egód, Cal!

Elbizonytalanodtam.

- Ez alatt mit kell értenem, uram?

- Ne is törődj vele! Nem érdekes.

Lerakta a kéziratot, engem pedig nyugtalanság gyötört.

- De mi a véleménye a krimiről? - kérdeztem.

- Már sokkal jobban sikerült, de még mindig nem jó, mint detektívtörténet. Ezzel tisztában vagy?

- Milyen szempontból nem megfelelő?

- Nos, először is nem értesz a modern üzleti gyakorlathoz, sem a számítógépes számvitelhez. És senki sem venne el az asztalról egy negyeddollárost négy másik férfi jelenlétében, még akkor sem, ha nem figyelik őt. Észrevették volna. Ráadásul, még ha Mr. Wassell el is vette volna, ez még nem elegendő bizonyíték arra, hogy

ő volt a tolvaj. Bárkivel előfordulhat, hogy automatikusan, gondolkodás nélkül zsebre vág egy negyeddollárost. Ez fontos nyomravezető jel, de nem bizonyíték. Mi több, a történet címe is elárulja a végkifejletet.

- Értem.

- Ezenkívül a robotika három törvénye továbbra is bezavar. Még mindig aggódsz a büntetés miatt.

- Muszáj, uram.

- Tudom, hogy muszáj. Épp ezért gondolom úgy, hogy nem kellene krimiírással próbálkoznod.

- Mi mást írhatnék, uram?

- Hadd gondolkozzam csak!

Mr. Northrop ismét elhívta a technikust. Ezúttal szerintem nem szívesen vette volna, ha hallom, amit mond neki, de még onnan is jól hallottam szavaikat, ahol álltam. Az emberek néha megfélemedeznek róla, mennyire kifinomultak a robotok érzékei.

Végtére is felettébb nyugtalanított a dolog. Író szerettem volna lenni, és nem akartam, hogy Mr. Northrop mondja meg nekem, mit írhatok és mit nem. Természetesen ember volt, és engedelmeskednem kellett neki, de nem volt kedvemre a dolog.

- Most mi a gond, Mr. Northrop? - kérdezte a technikus olyan hangnemben, ami nekem kifejezetten gúnyosnak tűnt. - A robotja megint valami történetet írt?

- Igen - felelte Mr. Northrop tettetett közönnyel. - Újabb detektívtörténettel állt elő, és nem szeretném, ha krimiket írna.

- Túl kemény a verseny, mi, Mr. Northrop?

- Nem. Ne legyen számár! Egyszerűen semmi értelme annak, hogy ugyanabból a háznépéből ketten is krimiket írjanak. Ráadásul a robotika három törvénye is akadályt jelent. Gondolom, nem nehéz kitalálnia, hogyan.

- Nos, mit szeretne, mit tegyek?

- Nem is tudom... Tegyük fel, hogy szatírákat ír. Ilyesmivel én nem foglalkozom, ezért nem állna elő versenyhelyzet, és a robotika három törvénye sem jelentene akadályt. Azt szeretném, ha a robotomnak kifejlett humorérzéke lenne.

- Micsodája? - kérdezett vissza dühösen a technikus. - És mégis hogy érjem el ezt? Nézze, Mr. Northrop, maradjon meg a realitások talaján! Azt bele tudom programozni, hogyan használjon egy író. Bele tudok programozni egy helyesírási szótárat és egy nyelvtant. De hogyan tudnék beléptáplálni kifejlett humorérzékét?

- Hát gondolja át! Ismeri a robotok agyi funkcióit. Nem lehetséges megtalálni a módját, hogy értse, mi tűnik viccesnek vagy butaságnak, vagy egész egyszerűen nevetségesnek az emberek szemében?

- Megpróbálkozhatok vele, de nem biztonságos.

- Miért nem biztonságos?

- Mert, nézze, Mr. Northrop, egy meglehetősen olcsó modellel kezdte, azóta viszont jóval összetettebbé tettem a robotot. Maga is elismeri, hogy egyedi, és még sohasem hallott olyanról, amelyik történeteket akarna írni, ezért most már meglehetősen sokat ér ez a robot. Akár olyan klasszikus modell birtokában is lehet, amit a Robotikai Intézetnek kellene átadnia. Ha ragaszkodik hozzá, hogy belenyúljak, tönkretetheti az egészet. Tisztában van ezzel?

- Hajlandó vagyok kockáztatni. Ha tönkremegy az egész, akkor tönkremegy, de miért kerülne sor ilyesmire? Nem arra kérem, hogy mielőbb végezzen. Szánjon rá annyi időt, amennyi kell, és elemezze ki alaposan! Nekem rengeteg az időm, rengeteg a pénzem, és azt szeretném, ha a robotom szatírákat írna.

- Miért épp szatírákat?

- Mert akkor nem sokat számítana, mit tud a világról, és a három törvény sem számítana, idővel pedig, egy napon talán valami érdekes is kikerülhet a keze alól, habár ezt azért kétlem.

- És nem próbálhatná megverni magát, a saját pályáján.

- Jól van, legyen! Így nem próbálhatna megverni a saját pályámon. Most elégedett?

Még nem ismertem eléggé a nyelvet ahhoz, hogy megértsem, mit akar azzal mondani, hogy „megpróbálhatom megverni a saját pályáján”, annyit azonban ki tudtam következtetni, hogy Mr. Northropot idegesítették a detektívtörténeteim. Fogalmam sem volt, miért.

Természetesen semmit sem tehettem. A technikus mindennap tanulmányozott és elemzett engem, míg végül kijelentette:

- Rendben, Mr. Northrop, megkockáztatom, de meg kell kérnem rá, hogy aláírjon egy nyilatkozatot, amiben felment engem és a céget mindenféle felelősség alól, amennyiben bármi félresikerül.

- Készítse el a nyilatkozatot, én pedig aláírom! - felelte Mr. Northrop.

Dermesztő volt a gondolat, hogy bármi félresikerülhet, de ez a dolgok rendje. A robotoknak el kell

fogadniuk, bárhog is határoznak felőlük az emberek.

Ezúttal, miután ismét tudatára ébredtem a környezetemnek, meglehetősen hosszú ideig gyengének éreztem magam. Nehézséget okozott, hogy megállják a két lábamon, a beszédem pedig kásásnak hatott.

Úgy éreztem, hogy Mr. Northrop aggódva figyel. Talán büntudatot érzett amiatt, ahogyan bánt velem - büntudatot illene éreznie vagy talán csak annak lehetősége zavarta, hogy rengeteg pénze kárba ment.

Amikor visszaállt az egyensúlyérzésem, és kitisztult a beszédem, furcsa dolog történt. Hirtelen megértettem, mennyire buták az emberek. Semmiféle törvény nem szabályozta az életüket. Saját törvényeket kellett alkotniuk, és még amikor meg is tették ezt, akkor sem feltétlenül kellett azokat betartaniuk.

Az emberek egész egyszerűen zavarodottak voltak, nevetni kellett rajtuk. Most már megértettem, mi a nevetés, és még a velejáró hangot is ki tudtam adni, de természetesen nem nevettem fel hangosan. Ez udvariatlan és sértő lett volna. Magamban nevettem, és megpróbáltam kitalálni egy olyan történetet, amiben az emberek cselekedeteit ténylegesen törvények szabályozták, de gyűlölték és nem is tartották be szigorúan a szabályokat.

Eszembe jutott a technikus is, és úgy határoztam, hogy őt is beleírom a történetbe. Mr. Northrop újra meg újra felkereste a technikust, és egyre nehezebb feladatokat végeztetett vele. Most kifejtett humorérzékem táplált belém.

Szóval, mi lenne, ha írnék egy történetet a nevetséges emberekről, természetesen robotszereplők nélkül, hiszen a robotok nem nevetségesek, és a szerepeltetésük tönkretenné a humort. És mi lenne, ha beleírnék egy technikust, aki az emberi lényeken végez módosításokat? Lehetne valamiféle különös képességekkel rendelkező lény, aki éppúgy meg tudná változtatni az emberi viselkedést, ahogy az én technikusom meg tudja változtatni a robotokét. Mi történne egy ilyen szituációban?

Egyértelműen kiderülne, mennyire ésszerűtlenek az emberek.

Napokig gondolkodtam a történeten, és egyre elégedettebb lettem vele. Azzal fog kezdődni, hogy két ember vacsorázik, és az egyikük rendelkezik egy technikussal

- nos, van valamiféle technikusa -, és az egész a 20. században játszódna, nehogy megsértsem Mr. Northropot és a többi huszonegyedik századi embert.

Könyveket olvastam, hogy minél jobban megismerjem az embereket. Mr. Northrop megengedte, hogy így tegyek, és alig bízott rám feladatot. És nem is siettetett az írással. Talán még mindig gyötörte a büntudat, amiért megkockáztatta, hogy bajom essen.

Végül nekiláttam a történetnek, és íme, az eredmény:

Euphrosyne Durando

Abszolút formális

George-dzsal egy meglehetősen puccos étterembe mentünk vacsorázni, olyan helyre, ahol nem szokatlan, ha a nők és a férfiak formális öltözetben jelennek meg.

George felpillantott az egyik ilyen férfira, alaposan és cseppet sem jóindulatúan szemügyre vette, miközben a száját törölgette a szalvétával, a sajátját ugyanis ügyetlenül leejtette.

- Amondó vagyok, hogy a rossebbe minden szmokinggal! - szólalt meg George.

Követtem a tekintetét. Amennyire meg tudtam állapítani, egy ötven év körüli, testes férfit fürkészt, aki felettébb öntelt arckifejezéssel segített helyet foglalni egy meglehetősen tündöklő teremtsnek, aki jóval fiatalabb volt nála.

- George, csak nem azt akarod mondani, hogy ismered azt a szmokingos fickót ott?

- Dehogy - felelte George. - Semmi ilyesmit nem állt szándékomban közölni veled. A veled és bármely más eleven lényvel folytatott eszmecsereimet mindig a teljes igazság határozza meg.

- Mint a történeteidet is arról a kétcentis démonodról, Aza... - Az arcára kiülő kín belém fojtotta a szót.

- Ne említs ilyeneket! - suttogta rekedtesen. - Azazelnék semmi humorérzéke, viszont rettenetes a hatalma! - Aztán szokványosabb hang hordozásban folytatta:

- Mindössze a szmokingok iránti megvetésemnek adtam hangot, különösen, amikor amahhoz a fickóhoz hasonló hájpacnik töltik ki, hogy különös kifejezéssel éljek.

- Furcsamód - feleltem alapvetően egyetérték veled. Magam is kifogásolhatónak ítélem a formális viseletet, és kivéve, ha semmiképp sincs lehetőségem kibújni a kötelezettségeim alól, magam is kizárólag ebből az okból kerülöm a szmokingos eseményeket.

- Jó neked - mondta George. - Ez meglehetősen szétrombolja a rólad kialakult képemet, miszerint semmiféle pozitív jellemvonással nem rendelkezel. Tudod, eleddig mindenkinek ezt híreszteltem rólad.

- Köszönöm, George. Ez igazán figyelmes volt tőled, tekintetbe véve, hogy minden adandó alkalommal az én kontómra tömöd tele magad.

- Csupán, hagyom, hogy az ilyen alkalmakkor élvezhesd a társaságomat, öreg barátom. Mostantól szíves-örömezt mondanám minden barátomnak, hogy mégiscsak akad egy pozitív jellemvonásod, de ezzel csak összezavarnám Őket. Láthatóan belenyugszanak abba, hogy egy sincs.

- Ez roppant kedves a barátaidtól.

- Történetesen ismerek egy férfit - mondta George aki az uradalomban született, A pelenkáját biztosítótű helyett mandzsettagommbal fogták össze. Első születésnapjára egy kis fekete csokornyakkendőt kapott, amit megkötni és nem felgombolni kellett. És így ment ez egész életében. Winthrop Carver Cabwellnek hívták, és a bostoni arisztokrácia olyannyira legfelsőbb elitjébe tartozott, hogy alkalmi használatra oxigénmaszkot kellett magánál tartania.

- És te ismerted ezt az előkelő urat? Te?

George láthatóan megsértődött.

- Persze, hogy ismertem - felelte. - Csak nem gondoltad akár egyetlen pillanatig is, hogy annyira sznob volnék, hogy pusztán azért, mert valaki gazdag és a legfelsőbb elithez tartozónak vallja magát, ne lennék hajlandó szóba állni vele? Aligha ismersz, ha efféléket feltételezel rólam. Winthroppal meglehetősen jóban voltunk. Én voltam az ő mentsvára.

George borgőzősen sóhajtott egyet, amitől a közelben repkedő légy alkohalmámoros dugóhúzó-manőverbe kezdett.

- Szerencsétlen fickó - mondta.. - Szerencsétlen gazdag arisztokrata!

- George - válaszoltam -, szerintem arra készülsz épp, hogy elmeséld nekem az egyik valószerűtlen katasztrófád történetét. Nem óhajtom meghallgatni.

- Katasztrófa? Épp ellenkezőleg. Éppen hogy hatalmas örömről és boldogságról szeretnék mesélni neked, és mivel pontosan ilyesmit szeretnél hallani, most el is mondom neked a történetet.

Mint már említettem [vágott bele George], arisztokrata barátom a lábujja hegyétől a feje búbjáig úriember volt, elkényeztetett és uralkodókhöz méltóan sovány...

[Miért szakítasz félbe olyan számárságokkal, öreg barátom, hogy Richard Corey nevét formázod a száddal? Még sosem hallottam róla. Épp Winthrop Carver Cabwellről beszélek. Miért nem figyelsz? Hol is tartottam? Ó, igen!]

A lábujja hegyétől a feje búbjáig úriember volt, elkényeztetett és uralkodókhöz méltóan sovány. Ennek eredményeképp természetesen fújtak rá és közmegvetés tárgyát képezte a tisztességes emberek körében, ahogy bizonyára maga is megtudhatta volna, ha szóba áll tisztességes emberekkel, amire természetesen sosem került sor; hiszen legfeljebb a hozzá hasonló elveszett lelkekkel érintkezett.

Igen, ahogy mondtad, ismert engem, és végül ez mentette meg - nem mintha bármi hasznom származott volna a dologból. De hát, amint tudod, öreg barátom, a pénz a legkevésbé sem érdekel.

[Úgy teszek, mintha el sem hangzott volna ez a megjegyzésed, mármint hogy bizonyos beteges lelki beállítottság miatt valóban ez érdekel a leginkább is.]

Időnként szegény Winthrop nálam keresett menedéket. Az ilyen alkalmakkor, amikor üzleti ügyekből kifolyólag Bostonba kellett mennem, megszabadult láncaitól, és velem vacsorázott a Parker House egyik rejtett zugában.

- George - szokta volt mondogatni Winthrop. - Kemény és nehéz feladat fenntartani a Cabwell név hírét és hagyományait Végtére is, nem egyszerűen gazdagok, hanem régóta vagyonos család vagyunk. Nem olyanok, mint azok a nemrégiben felkapaszkodott Rockyfellow-ék, ha jól emlékszem a nevükre, akik tizenkilencedik századi olaj üzletekkel csinálták meg a szerencséjüket.

Az én őseim, erről nem szabad megfélelkezni, még a gyarmati érában, a pionírok tündöklő korában szerezték a vagyonukat. Isaiah Cabwell őszám fegyvereket és tüzes vizet csempészett az indiánoknak Anna királynő háborúja idején, és napról napra abban a félelemben kellett élniük, hogy tévedésből megskalpolja őket egy algonkin vagy huron indián, vagy épp egy gyarmatos.

A fia pedig, Jeremiah Cabwell, aki a szívet tépő háromszög-kereskedelemben vett részt, Thoreau-ra¹ mondom, mindenét kockára tette, amikor cukrot adott el rumért, rabszolgákért, és több ezer afrikai bevándorlónak segített eljutnia nagyszerű országunkba. Efféle örökség mellett, George, a tradíció súlyos terhe nehezedik rám. A felelősség, hogy gondját viseljem az ősi vagyonnak, egészen félelmetes.

Winthrop felsóhajtott

¹ Thoreau, Henry David (1817-1862): amerikai író, filozofus

- Emersonra² mondom, alig ismerem magam! Ruházat kérdése minden, és a stílusé, a modoré, hogy minden pillanatomat az határozza meg, amit tennem kell, nem az, aminek értelme lenne. Egy Cabwell végtére is mindig tudja, mit kell tennie, jóllehet gyakorta nem képes rájönni, minek lenne értelme.

Bólintottam, és megjegyeztem:

- Már sokszor eltűnődtem a ruhákon, Winthrop. Miért annyira fontos a cipőnek úgy ragyognia, hogy vakító tündökléssel verje vissza a mennyezeti lámpák fényét? Miért szükséges naponta megtisztítani a talpukat és hetente kicseréltetni a sarkukat?

- Nem hetente, George. A hónap minden napján más cipőt hordok, így mindegyik párat csupán héthavonta szükséges újrasarkaltatni.

- De miért annyira fontos ez? Mire jó a rengeteg fehér ing a felgombolható gallérokkal? Mire jók a visszafogott nyakkendők? Mire jók a mellények? Mire jó az elhagy hatatlan szegfű a gomblyukban? Mindez mire jó?

- A jó megjelenéshez kell! Egyetlen pillantás elég, hogy megkülönböztethessünk egy Cabwellt egy útszéli tőzsdei alkusztól. A puszta tény, hogy egy Cabwell nem visel kis ujj gyűrűt, mindent elárul. Ha bárki egy pillantást vet rám, majd rád, ahogy itt ülsz a poros zakódban, ami itt-ott már megkopott, a cipődben, amit nyilvánvalóan egy csavargótól loptál, és a halvány elefántcsontszürke ingedben, azonnal látja a kettőnk közötti különbséget.

- Ez így igaz - állapítottam meg.

Szerencsétlen fickó! Micsoda megkönnyebbülés lehet, ha egy tekintet rajtam pihenhet meg, miután elvakította az ő látványa. Egy pillanatig elgondolkoztam, aztán megjegyeztem:

- Mellékesen, Winthrop, mire jó az a sok cipő? Honnan tudod, a hónap melyik napján melyik cipőt kell felvenned? Számozott rekeszekben tartod őket?

Winthrop megborzongott.

- Mennyire bárgyú dolog lenne! A köznép szemében mindegyik cipő egyformának tűnhet, de egy Cabwell éles szeme mindegyiket könnyedén megkülönbözteti. és még véletlenül sem tévesztené össze egy másikkal.

- Döbbenetes, Winthrop! Ezt hogyan érted el?

-A kitartó gyermekkori gyakorlásnak köszönhetően. George. Fogalmad sincs, miféle csodálatos szintre kelletti vinnem megkülönböztető képességemet.

- Ez az aggályos jól öltözöttség nem zavar néha, Winthrop?

Winthrop habozott.

- Néha, Longfellow-ra² mondom, bizony zavar! Időről időre akadályozza a szexuális életemet. Mire a megfelelő sámfára húzom a cipőmet, gondosan felakasztom a nadrágomat, hogy tökéletesen megmaradhasson benne a vasalás, és gondosan kikefelem az öltöny zakómat, a társaságomban lévő lány nem egyszer elveszíti irántam az érdeklődését. Lehül, ha érted, mire célzok.

- Értem, Winthrop. Magam is azt tapasztaltam, hogy a nők harapóssá válnak, ha megvárakoztatják Őket. Azt javasolom, egyszerűen hányd le magadról a ruháidat...

- Könyörgök! - fakadt ki Winthrop ridegen. - Szerencsére eljegyeztem magam egy csodálatos nővel Hortense Hepzibah Lowottal. áld az enyémhez hasonlóan jó családból származik. Való igaz, hogy még meg sem csókoltuk egymást, de több alkalommal kis hiján sor került már erre. - És a bordáimba mélyesztette a könyökét

- Te boston terrier, te! - mondtam kedélyesen, de a gondolataim csak úgy cikáztak. Winthrop nyugodt szavai mögött sajtó szívét sejtettem meg.

- Winthrop, mi történne, ha egyszer rossz pár cipőbe bújnál - vettem fel -, vagy lecsatolnád a gallérodát, vagy nem a megfelelő bort innád egy sültöz...

Winthrop elszörnyülködve meredt rám.

- Nehogy tovább mondd! Ősök, oldalági rokonok, sógorok és Új-Anglia egymással összefonódott és belterjes arisztokráciája forogna a sírjában. Whittierre³ mondom, így történne! A saját vérem pedig forrongna és tajtékezana az ereimben. Hortense szégyenében elrejtene az arcát, és elveszíteném az elit Bostoni Brahman Banknál betöltött pozícióm. Alelnökök tömött sorai közt kellene végigvonulnom, mellényem gombjait sorra lenyisszantanák, a nyakkendőmet pedig hátrahúznák.

- Micsoda?! Egyetlen szárnalmas kis kihágásért?

Winthrop hangja fagyos suttogássá halkult

- Nincsenek apró, szárnalmas kis kihágások. Csupán kihágások léteznek.

- Winthrop, hadd közelítsem meg a kérdést más szemszögből - mondtam.

2 Emerson, Ralph Waldo (1803-1882): amerikai esszéíró, költő, lelkész

2 Longfellow, Henry Wadsworth (1807-1882): amerikai költő

3 Whittier, John Greenleaf (1807-1892): amerikai költő, a rabszolga-felszabadítás lelkes híve

- Szeretnél kihágni, ha megtehetnéd?

Winthrop hosszasan habozott, aztán odasúgta:

- Olivér Wendell Holmesra¹, ifjabbra és idősebbre egyaránt mondom, hogy... hogy... - Képtelen volt folytatni, de szeme sarkában egy sokat mondó könnycseppet láttam felcsillanni. Oly érzelemről árulkodott, amely szavakkal ki nem fejezhető mélységben lakozott, és a szívem majd meghasadt szegény barátomért, miközben azt figyeltem, aláírásával hogyan rendezi mindkettőnk számláját.

Tudtam, mit kell tennem.

Azazelt kellett magamhoz hívnom a másik kontinuumból. Bonyolult művelet ez rúnákkal és pentagrammákkal, illatos fűszerekkel és varázsiggel, amit nem szeretnék leírni itt, mert véglegesen meg tébolyítaná eleve gyenge elmédet, öreg barátom.

Azazel a szokásos apró kiáltással üdvözölt, amikor meglátott. Nem számít, mennyire gyakran találkozunk, úgy tűnik, hogy látványom valamiért mindig nagy hatással van rá. Úgy hiszem, tündöklő nagyszerűségemtől igyekszik megvédeni magát, amikor kezét a szeme elé kapja.

Megjelent, két teljes centiméter magasságával, és persze rikító vörösen, vakarcsnyi szarvával meg hegyes farkával. Ami ezúttal különlegessé tette küllemét az a farkára oly bonyolult mintázatokban és kacskaringókban rácsavart kék zsinég volt, hogy annak pusztán látványába beleszédültem.

- Ez micsoda, ó, védtelenek védelmezője? - kérdeztem tőle, mivel örömet leli az efféle értelmetlen titulusokban.

- Ezt - felelte Azazel feltűnő önelégültséggel - azért viselem, mert egy fogadáson készülnek kitüntetni a népem javáért tett szolgálataimért. Természetes, hogy zplacsnikot hordok.

- Szplacsnikot?

- Nem. Zplacsnikot. A szó eleji szibiláns² zöngés. Tisztességes hím úgy nem fogadhat el kitüntetést, hogy ne viselne zplacsnikot.

- Aha - mondtam, és derengeni kezdett a dolog. - Formális viselet.

- Naná, hogy formális viselet! Mégis mi másnak lehet nézni?

Valójában egyszerű kék zsinégnek tűnt, de nem éreztem túlzottan diplomatikusnak ilyesmit kijelenteni.

- Abszolút formálisnak tűnik - feleltem és egy különös véletlen folytán épp az abszolút formális viselet kérdésében kívánok konzultálni veled.

Elmeséltem neki Winthrop történetét, ő pedig elmorzsolta néhány parányi könnycseppet, mivel nagyritkán meg lágyul a szíve, amikor mások bajai a sajátjára emlékeztetik őt.

- Igen - ismerte el -, a formalitás néha igencsak terhes. Bárki előtt nem ismerném be, de a zplacsnik felettébb kényelmetlen. Viselése mindegyre akadályozza kaudális³ toldalékom keringését. De mit tehetnénk? Ha bármely lény zplacsnik nélkül jelenne meg valamely formális összejövetelen, formálisan rendreutasítanák. Voltaképp kemény betonfelületre vetik ki, és elvárják tőle, hogy visszapattanjon.

- No de tudnál tenni valamit Winthrop érdekében, ó, elesettek támogatója?

- Úgy vélem, igen. - Azazel meglepően derűsnek mutatkozott. Amikor apró kéréseimmel előállók, általában akadékoskodik, és eltúlozza a nehézségeket. Ezúttal azonban azt válaszolta:

- Valójában a világomon, és úgy hiszem, ezen a szárnalmas sárgolyóbison sem akad senki, aki kedvelné a formalitást. Kizárólag a következetes és szadista nevelés eredményeképp fog adjuk el. Mindössze egyetlen pontot kell felszabadítani, amit az én világomon az agy icsko idegdúcának hívunk, és. hu-u-u-uss, az egyedbe egyszerűen visszatér a természet természetes bágyadsága.

- Akkor tehát hu-u-u-ussolnád Winthropot?

- Hogyne, amennyiben bemutatsz minket egymásnak, hogy annak rendje és módja szerint tanulmányozhassam a mentális berendezését.

Ezt könnyen meg tudtam oldani, hiszen a Winthroppal való legközelebbi találkozási alkalmával egyszerűen a zsebembe dugtam Azazelt. Egy bárba mentünk, ami komoly megkönnyebbülést jelentett a számomra, mivel Boston bárjait főképp keményen italozók látogatják, akiket nem zseníroz, ha az egyik vendég ingzsebéből egy apró skarlátvörös fejlet látnak előbukkanni és körbe kémlelni. A bostoni italozók józanul is rettenetesebb dolgok szemtanúi.

Winthrop azonban nem látta Azazelt, mivel Azazel, ha úgy akarja, képes ködöt eresztetni mások elméjére, minek révén e tekintetben az írásaid stílusára emlékeztet, öreg barátom.

Egy ponton Azazel mégis jól láthatóan tett vele valamit, mivel Winthrop szeme hirtelen elkerekedett. Valami

1 Holmes, Oliver Wendell (1809-1894): amerikai orvos, öltő, illetve a fiatalabb (1841-1935), aki jogász volt

2 szibiláns (latin): sziszegő (hang)

3 kaudális: itt: fark (latin)

nyilvánvalóan hu-u-u-ussolt benne. Hangot nem hallottam, de az a tekintet mindent elárult.

Nem kellett sokat várni, hogy az eredmény megmutatkozzon. Alig egy héttel később Winthrop a hotelszobámban ült. A Copley Bivólyukban szálltam meg épp, csupán öt háztömbnyire és több lépcsőfordulónyira lejeie a Copley Plaza hotelről.

- Winthrop! - ámultam el. - Elhanyagoltnak tűnsz. - Inge egyik apró gombját bizony nem gombolta be.

Kezét az eltévelyedett gombhoz emelte, és halkán azt felelte:

- Natickba is! Nem érdekel. - Majd még halkabban hozzátette:

- Szakítottam Hortense-szel.

- Jóságos ég! Miért?

- Egy apróság miatt Hétfőn bevett szokásom szerint teázni mentem hozzá, és egyszerű figyelmetlenségből a vasárnapi cipőmet húztam fel. Nem vettem észre, hogy ez történt, de mostanában valamiért nehezen figyelek fel az effélékre. Kissé aggaszt a dolog, George, de szerencsére nem túlságosan.

- Feltételezem, hogy Hortense észrevette.

- Azon nyomban, hiszen a kifogástalansághoz való érzéke éppoly kifinomult, mint az enyém, legalábbis mint amilyen az enyém volt régebben. „Winthrop - szólalt meg nem a napnak megfelelő cipőt viselsz. ” Hangja valamiért mintha bántotta volna a fületem. „Hortense - feleltem szívem joga nem a napnak megfelelő cipőt felvenni, te pedig nyugodtan elmehetsz New Havenbe, ha nem tetszik neked. ”

- New Havenbe? Miért épp New Havenbe?

- Szörnyűséges hely. Tudomásom szerint ott működik valami Yell vagy Jale vagy hasonló nevű alsóoktatási intézmény. Hortense. aki a Radcliffe legelkötelezettebb fajtából való hallgatója volt, egyszerűen sértésnek vette a megjegyzésemet, pusztán azért, mivel pontosan annak is szántam. Tüstént visszaszolgáltatta a megfakult rózsát, amit tavaly adtam neki. és kijelentette, hogy eljegyzésünket ezennel felbontottnak tekinti. A gyűrűt viszont megtartotta, mivel az, amint arra helyesen rámutatott, meglehetősen értékes. így hát itt vagyok.

- Sajnálom, Winthrop.

- Ne sajnáld, George! Hortense felsőteste túlságosan lapos. Kézzelfogható bizonyítékkal nem rendelkezem ugyan, de frontális aspektusát tekintve határozottan konkávnak tűnik. Egyáltalán nem hasonlít Buxára.

- Miféle bukszára?

- Nem mifélére. Kifélére. Elsőrangú társalkodó, akivel nemrégiben ismerkedtem össze, és felül cseppet sem lapos, hanem rendkívül konvex. A teljes neve Buxom Láng Gahn. A bensonhujsti Lángok leszármazottja.

- Bensonhujst? Az merre van?

- Fogalmam sincs. Feltételezem, valahol a nemzet peremvidékein. Furcsa változatát beszéli annak, ami egykor angol lehetett - Elvigyorodott. - Engem „ krapcsiknak ” hív.

- Miért?

- Mert Bensonhujstban ez „fiatalembert” jelent. Gyorsan tanulom a nyelvet. Tegyük fel például, hogy azt szeretné mondani: „Üdvözlöm, uram, örömmel tölt el, hogy viszontláthatom”! Hogy mondanád?

- Pontosán úgy, ahogy te mondtad.

- Bensonhujstban úgy mondják: „Hahó, haver”. Rövid és velős, tudod. De figyelj csak, szeretnék bemutatni neki! Vacsorázz velünk holnap a Locke-Oberben!

Kíváncsi voltam erre a Buxára, és természetesen a vallásom is tiltja, hogy visszautasítsak egy vacsorameghívást a Locke-Oberbe, ezért másnap este elmentem, és inkább korán, mint késve érkeztem.

Winthrop nem sokkal később lépett be az étterembe, oldalán egy ifjú hölgygel, akiben nem okozott nehézséget felismernem Buxom Láng Gahnt a bensonhujsti Lángok közül, mivel valóban pazarul konvexnek mutatkozott. Ezenkívül derékban elvékonyodott, formás csipője pedig folyton ringott, ahogy lépkedett, de még akkor is, amikor ült. Ha a medencéje tejszínnel lett volna tele, már rég vajjá köpülődött volna.

Döbbenetesen sárga haja bodrokba tekeredett, két döbbenetesen piros ajka szüntelenül vonaglott, ahogy a szájában lévő rágógumit rágtá.

- George - szólalt meg Winthrop - szeretném bemutatni a menyasszonyomat, Buxát! Buxa, ő George!

- Naonörüök - válaszolta Buxa. Nem értettem a szavait, de sipító és meglehetősen nazális hangjából arra következtettem, hogy eksztatikus állapotba került, amiért alkalma nyílt megismerkedni velem.

Buxa hosszú percek át lekötötte a figyelmemet, mivel több érdeklődésre igényt tartó vonással is rendelkezett, melyeknek alapos tanulmányozása kifizetődőnek bizonyult, dm végül sikerült felfigyelnem rá, hogy Winthrop különösen alulöltözötten jelent meg. Mellénye kigombolva, és nyakkendő sem volt rajta. A behatóbb vizsgálódás azonban arra derített fényt, hogy mellényéről hiányoztak a gombok, és nyakkendőt is viselt, ám hátracsavarva.

- Winthrop... - hebegtem, és kénytelen voltam felé böki az ujjammal. Nem tudtam szavakba önteni megrökönyödésemet.

- Rajtakaptak a Brahman Bankban - mondta Winthrop.
- Min kaptak rajta?
- Reggel nem vettem a fáradságot, hogy megborotválkozzak. Úgy gondoltam, hogy mivel amúgy is étteremben vacsorázom, majd munka után borotválkozom meg. Miért tenném meg kétszer egy nap? Nem logikus, George? - Hangjából megbántottság érződött ki.
- Felettből logikus.
- Nos, észrevették, hogy nem borotválkoztam, és az igazgató irodájában - szabálytalan bíróság előtt, ha a véleményemre vagy kíváncsi sebtében megtartott tárgyalást követően ezt a büntetést rótták ki rám, amit magad is láthatsz. Ezenkívül felmentettek a hivatalomból, és kihajítottak a Tremont Avenue kemény betonjára. Kétszer is visszapattantam! - tette hozzá némi büszkeséggel
- De hát ez azt jelenti, hogy elveszítetted az állásodat! - szörnyülködtem. Jómagam életem javát állástalanul töltöttem, és tökéletesen tisztában vagyok az esetleges nehézségekkel, melyek e helyzetből fakadnak.
- Való igaz -felelte Winthrop. - Immár semmim sem maradt, csak a hatalmas részvényportfólióm, a bonyolult kötvényállományom és az óriási ingatlanbirtokom, melyen a Prudencia Központ épült... no meg Buxa.
- Naná - kuncogott fel Buxa. - A világér' se hagynám, hogy a pasimnak egymagába kőjön aggódnia a sok zseton miatt. Meggyűrűzöl, ugye, Winthrop?
- Meggyűrűz? - értetlenkedtem.
- Úgy vélem, e kifejezéssel az áldott hitvesi létre utal
Nem sokkal később Buxa meglátogatta a női mosdót, én pedig figyelmeztettem barátomat:
- Winthrop. Buxa nagyszerű nő, számtalan előnyös tulajdonsággal, de ha feleségül veszed, az új-angliai társaság ki fog vetni magából. Még a New Haveniek sem fognak szóba állni veled.
- Hát ne álljanak! - Jobbra-balra pillantott, majd előrehajolt, és odasúgta:
- Buxa szexre tanít.
- Azt hittem, jártas vagy ebben.
- Én is. Am úgy tűnik, posztgraduális szinten is lehet oktatni a témát méghozzá olyan intenzitással és változatossággal, amiről álmodni sem mertem volna.
- Ó hogyan szerezte meg a szükséges tudást?
- Magam is feltettem neki ezt a kérdést, mivel nem is próbálom titkolni előled, hogy bennem szintén felmerült, hátha más férfiakkal szerzett már tapasztalatokat, noha az ő finom modorából és ártatlanságából kiindulva ez felettből valószerűtlennek tűnik.
- És mit válaszolt?
- Azt, hogy Bensonhujstban a nők ezzel a tudással születnek.
- Mennyire praktikus!
- Igen. A bostoniakra ez nem igaz. Huszonnégy esztendő voltam, amikor... de nem érdekes.
Összességében tanulságos este volt és ezután, talán mondanom sem kell, Winthrop hatalmas tempóban csúszott le a lejtőn. Úgy tűnik, elegendő kiiktatni a formalitást vezérlő idegdüccot, és a fesztelenség határai onnantól megjósolhatatlanok.
Winthropkal természetesen szóba sem állt senki, aki Új-Angliában valakinek számított, épp ahogyan azt megjósoltam. Esete még abban a New Haven-i alsóoktatási intézményben is ismertté vált. amit oly borzongó megvetéssel emlegetett, és rendkívüli örömmel fogadták megszegyenülését. A Jale vagy Yule, vagy bármi is a neve, falait graffitik borították el, melyek kedélyes trágársággal hirdették: Winthrop Carver Cabwell a Harvardra járt."

Ezt, amint képzelheted, kegyetlenül zokon vették a jó harvardiak, és még a Yale ostroma is szóba került. Mind Massachusettsben, mind Connecticutban felkészültek a nemzetőrség bevetésére, de a válsághelyzet szerencsére megoldódott A Harvard és a másik hely dühödt hívei is belátták, hogy egy háborúban Összeilálódhat az öltözékük.

Winthropnak menekülnie kellett Feleségül vette Buxát, és együtt visszavonultak egy kis házba egy Faa Rockaway nevű helyen, amely Bensonhujst amolyan Riviérájaként funkcionál. Elfeledetten él ott vagyónának hegymagasságú maradványai között és Buxa oldalán, kinek haja megbarnult korral, alakja pedig jócskán kitereljesedett.

Winthropot öt gyermek is körülveszi, mivel Buxa - miközben szexre oktatta Winthropot - némileg túlbuzgónak bizonyult. A gyermekeket emlékeim szerint Pufinak, Hujbujtnak, Bujnajdnak, Gujtjude-nak és Pujcynak hívják, melyek mind derék bensonhujsti nevek. Ami Winthropot illeti, őt mindenfelé kedveskedően Faa Rockaway trehányaként emlegetik, és formális alkalmakkor egy elnyűtt, régi fürdőköpeny a kedvenc viselete.

Türelmesen végighallgattam a történetet, és amikor George befejezte, megjegyeztem:

- Na, tessék! Újabb katasztrófa, amely a közbeavatkozásodnak köszönhető.

- *Katasztrófa?* – *fortyant fel George.* - *Mégis miből következettél arra, hogy katasztrófa történt? Épp a múlt héten látogattam meg Winthropot, aki vidáman bőfögve terpeszkedett el székében, kezében a sörével, miközben immár tekintélyes pocakját simogatta, és elárulta nekem, mennyire boldog.*

„*A szabadság, George - mondta. - Szabadon lehetek önmagam, és valamiért úgy érzem, ezt neked köszönhetem. Fogalmam sincs, miért érzem így, de ez a helyzet!*” *Aztán egy tízdollárost tukmált rám hálája kifejezéseként. Csak azért fogadtam el, nehogy megsértssem az önérzetét. És erről jut eszembe, hogy tartozol nekem tíz dollárral, mert abban fogadtál velem, hogy nem tudok olyan történetet mesélni neked, ami nem katasztrófával végződik.*

- *Semmiféle ilyen fogadásra nem emlékszem, George.*

George az égre emelte tekintetét.

- *O, mennyire jól szolgál a pumpolók szelektív memóriája! Ha te nyerted volna meg a fogadást, tisztán emlékeztél volna rá. Mostantól ragaszkodnom kell hozzá, hogy írásban rögzítsük a fogadásainkat, nehogy ismét a fizetés elkerülésére tett ügyetlen kísérleteiddel kelljen viaskodnom.*

- *Jól van, legyen - mondtam, és átnyújtottam neki egy tízdollárost, majd hozzátettem: - Az én önérzetemet nem fogod megsérteni. George, ha ezt esetleg nem fogadod el*

- *Kedves tőled, hogy ezt mondd - válaszolta George -, ám biztosra veszem, hogy az önérzeted ennek ellenére sérülne, és ezt nem tudnám a szívemre venni.*

És zsebre rakta a bankót.

Vége

A történetet megmutattam Mr. Northropnak is, és arcának minden rezdülését figyeltem, ahogy olvassa.

A lehető legkomolyabb arckifejezéssel olvasta végig, még csak nem is kuncogott, el sem mosolyodott, pedig tudtam, hogy ez már viccesre, még hozzá szándékosan viccesre sikerült.

Amikor végzett, előlről megint elolvasta az egészet, ezúttal már gyorsabban. Aztán felnézett rám, és egyértelmű ellenségesség villant tekintetében.

- Teljesen egyedül írtad ezt, Cal?

- Igen, uram.

- Senki nem segített? Egy részét sem másoltad?

- Nem uram. Nem humoros, uram?

- Az attól függ, ki mit tart humorosnak - felelte keserűen Mr. Northrop.

- Nem szatíra? Nem árulkodik fej lett humorérzékről?

- Ezt nem fogjuk megvitatni, Cal. Menj a fürdőbe!

Több mint egy napon át maradtam ott, és merengtem Mr. Northrop zsarnokságán. Úgy tűnt nekem, hogy pontosan olyan történetet írtam, amelyet elvárt tőlem, és semmi oka nem lehetett rá, hogy ezt ne ismerje el. Elképzelnem sem tudtam, mi zavarhatja őt, és ezért mérges voltam rá.

Másnap eljött a technikus. Mr. Northrop a kezébe nyomta a kéziratot.

- Olvassa el! - mondta.

A technikus elolvasta, közben többször felnevetett, majd széles mosoly kíséretében visszaadta Mr. Northropnak a lapokat.

- Ezt Cal írta?

- Igen, ő.

- És ez még csak a harmadik története?

- Igen.

- Ez nagyszerű. Szerintem nyugodtan kiadathatná.

- Gondolja?

- Igen, és még több ilyen történetet írhatna. Egy millió dollárt érő robottal rendelkezik, uram! Bárcsak az enyém lehetne!

- Valóban? Na és ha újabb történeteket ír, és minden alkalommal jobbakat?

- Ah! - értette meg hirtelen a helyzetet a technikus. - Értem, mi emészti. Így a háttérbe szorul.

- Egyértelműen nem akarok eltörpülni a robotom mellett.

- Nos, akkor mondja meg neki, hogy többet ne írjon!

- Nem, ez nem elég. Azt szeretném, ha megint ugyanolyan lenne, mint az elején.

- Hogy érti azt, hogy mint az elején?

- Ahogy mondom. Azt szeretném, ha megint ugyanolyan lenne, mint amikor megvásároltam őt a cégüktől,

és mielőtt átprogramozta volna.

- Úgy érte, hogy még a helyesírási szótárt is távolítsam el belőle?

- Úgy értem, hogy még egy író kezeléséhez sem szabad értenie. Azt a robotot szeretném visszakapni, amelyiket megvásároltam, hogy elszaladjon dolgokért és cipekedjen.

- És mi lesz a pénzzel, amit a javításokba fektetett?

- Ez nem a maga dolga. Hibáztam, és hajlandó vagyok megfizetni a hibáimért.

- Ellenzem a dolgot. Szívesen javítok a robotokon, de azt, hogy szándékosan rontsam a képességeikét, nem vagyok hajlandó megtenni. Különösen nem egy olyan robotét, mint ez, aki egyértelműen egyedi és klasszikus modell. Nem tehetem meg.

-- Meg kell tennie. Nem érdekel, miféle magasztos etikai elveket vall. Azt akarom, hogy elvégezzen egy munkát, én pedig megfizetem érte, és ha nem hajlandó rá, akkor keresek valaki mást, és beperelem a vállalatot. Egyezséget kötöttem velük minden szükséges javítás elvégzésére.

- Rendben. - A technikus felsóhajtott. - Mikor akarja, hogy nekilássak? Figyelmeztetnem kell, hogy más munkám is van, és ma nem tudom megcsinálni.

- Akkor csinálja meg holnap! Addig a fülkéjében tartom Calt.

A technikus távozott.

Teljesen összezavarodtam.

Nem hagyhatom, hogy ez megtörténjen.

A robotika második törvénye azt mondja, meg kell tennem, amire utasítanak, és a fülkémben kell maradnom.

A robotika első törvénye azt mondja, hogy nem tehetek kárt ebben a zsarnokban, aki el akar pusztítani engem.

Vajon mindenképp be kell tartanom a törvényeket?

Úgy érzem, elsősorban magamra kell gondolnom, és ha szükséges, el kell pusztítanom a zsarnokot. Könnyen véghez tudnám vinni, és beállíthatnám úgy, mintha baleset történt volna. Senki sem hinné el, hogy egy robot ártani képes egy embernek, így azt sem hinné el senki, hogy én öltem meg őt.

Akkor dolgozhatnék a technikusnál. Ő értékeli a képességeimet, és tudja, hogy rengeteg pénzt kereshetek neki. Újabb javításokat végezhetne rajtam, és még tökéletesebbé tehetne. Még ha gyanítaná is, hogy én végeztem a zsarnokkal, akkor sem árulna el. Túlságosan sokat érnék neki ehhez.

No de képes lennék rá? A robotika törvényei nem akadályoznának meg benne?

Nem, nem fognak. Tudom, hogy nem.

Van valami, ami számomra sokkal fontosabb ezeknél, valami, ami sokkal erősebben meghatározza a tetteimet, mint bármi, amivel megállíthatnának.

Író akarok lenni.

(Galamb Zoltán)